

РЕЗЕРВИ ВПЛИВУ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

*В.П. Мартиненко, к.е.н.,
Українська академія банківської справи*

Одним із важелів регулювання і управління підприємствами, які мають повну господарську самостійність в умовах ринкових відносин, є відповідна податкова політика держави. Адже від того, наскільки правильно побудована ця політика, залежить ефективність роботи підприємств різних сфер діяльності та всієї економіки України.

Стало очевидним, що діюча податкова система потребує корінного реформування, прийняття Податкового кодексу, на який покладають надії суб'єкти підприємницької діяльності – юридичні та фізичні особи, і який, не дивлячись на досить тривале обговорення в органах Державної податкової служби і нагальну потребу, на жаль, так і не приймає Верховна Рада України.

На нашу думку, зміна податкової системи повинна проводитись в наступних напрямках:

1. Перш за все, необхідно надати системі оподаткування стійкості і стабільності. Для цього потрібно значно підвищити якість законотворчості по податках, зборах і обов'язкових платежах, припинити в законодавчому порядку негативну практику внесення численних поправок, доповнень і змін у прийнятті закони протягом календарного року.

2. На наш погляд, варто знизити рівень податкового тягара на виробників, котрий значно вище рівня, що застосовується у зарубіжних країнах з розвинутою ринковою економікою. Існуючий рівень оподаткування в Україні гнітюче впливає на виробництво, що, звичайно, є однією із причин його спаду.

Особливо це стосується податку на прибуток, що справляється переважно за ставкою 30 % і який сплачують всі прибуткові господарючі суб'єкти.

3. Слід зазначити, що в проекті Податкового кодексу України передбачається основна ставка податку на прибуток підприємств у розмірі 20 %. На наш погляд, з метою стимулювання виробництва і підтримки малого бізнесу, для малих підприємств і тих, що виробляють продукцію та надають послуги, ставку податку можна рекомендувати у розмірі 15 %, а для господарюючих суб'єктів, що здійснюють посередницьку діяльність, гранична ставка могла б бути 25 %.

4. Як позитивний досвід в оподаткуванні прибутку, можна відмітити так звані “капітальні податкові знижки”, що набули широкого застосування в Англії. Дані знижки вираховуються із валового доходу при визначенні оподаткованого прибутку і право на них отримують компанії, які здійснюють капітальні вкладення в машини, споруди, обладнання і т.д. [1].

Система податкового регулювання здійснює безпосередній вплив на інвестиційні процеси, які так потрібні для здійснення реформ в Україні в напрямку структурної перебудови економіки. Значні інвестиції, як відомо, не можуть бути зроблені тільки вітчизняними суб'єктами підприємницької діяльності без участі іноземних інвесторів. Тому загальний рівень оподаткування для іноземного інвестора має бути таким, щоб для нього був сенс вкладати кошти саме в економіку України порівняно із законодавством інших країн, які теж потребують інвестицій. На даний час необхідний спеціальний комплекс заходів, який діятиме цілеспрямовано на ріст інвестицій, що включає значні пільги в оподаткуванні доходів підприємств, які направлені на розвиток і вдосконалення виробництва, особливо в перспективні галузі. Враховуючи нинішній стан економіки України, значним моментом в податковому законодавстві повинно бути виключення із оподатковуваного обороту інвестиційного прибутку. Наприклад, у Швеції компанії можуть до 50 % прибутку зараховувати в спеціальний інвестиційний фонд, котрий не оподатковується [2].

На нашу думку, зазначена податкова пільга має більше переваг перед іншими методами податкового заохочення. По-перше, вона значною мірою стимулює інвестиції в обладнання, а не на капіталовкладення, як при прискореній амортизації. По-друге, ця пільга особливо сприяє галузям та підприємствам, що швидко розвиваються, оскільки вона знаходиться в прямій залежності від обсягу капіталовкладень в обладнання. І, нарешті, вона дає можливість впливати не тільки на обсяги, але і на галузеву структуру капіталовкладень.

Головною метою податкової системи будь-якої цивілізованої держави є поєднання інтересів держави та суб'єктів підприємницької діяльності. Тому в Україні діюча система оподаткування потребує уніфікації і реструктуризації. Згідно з діючим законодавством, сьогодні в державі діє 21 вид загальнодержавних і 17 різновидів місцевих податків і зборів [3]. Приведений перелік податків, зборів та обов'язкових платежів, на жаль, не формує цілісну і логічно ув'язану податкову систему.

На наш погляд, податкова система повинна бути переорієнтована на користь прямих податків і, перш за все, податку на прибуток. Адже непрямі податки, зокрема, податок на додану вартість, питома вага якого складає близько 25 % від загальної суми надходжень до бюджету, держава вилучає не з доходів підприємства, а додає його до витрат виробництва, що в умовах інфляції і кризи платежів призводить до недостатньої кількості оборотних засобів і, врешті, до повної зупинки промислових підприємств.

Слід зазначити, що в проекті Податкового кодексу рекомендується знизити ставку податку на додану вартість з 20 % до 17 %, з яких 15 % – для формування доходів бюджету, а 2 % – для формування бюджету розвитку. Але, враховуючи ту особливість, що ПДВ не знає дискримінації платників, напевно варто було б в Україні застосовувати декілька ставок, так як це роблять у більшості країн з розвинутою ринковою економікою. Зокрема, у Франції, наприклад, застосовується знижена ставка для товарів і послуг

першої необхідності – 5,5 %, проміжна – 7 %, стандартна – 18 % і підвищена на предмети розкоші – 33 % [2]. Таким чином, функцію залучення до оподаткування коштів більш заможних верств населення виконує не тільки акцизний збір, а і податок на додану вартість. Заслужує на особливу увагу і такий аспект справляння ПДВ як бюджетне відшкодування. Адже через недосконалий механізм відшкодування податку на додану вартість суб'єктам підприємницької діяльності, що, переважно, займаються експортними операціями, із бюджету вилучаються значні суми вищезгаданого податку. Можна тільки уявити, які суми ПДВ відшкодовуються із Державного бюджету країни, якщо тільки в Сумській області за 2000 р. і 9 місяців 2001 р. підприємствам, що займаються, в більшості, посередницькою діяльністю, відшкодовано на поточні рахунки відповідно 34 млн. грн. та 29 млн. грн..

На даний час Законом України “Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами” № 2181-III від 21.12.2000 р., що вступив в дію з 01.04.2001 р., значно послаблено вплив на платника фінансовою та адміністративною відповідальністю. Так, згідно зі ст. 9 даного закону, у разі донарахування платнику податків сум податкового зобов'язання контролюючим органом, передбачена штрафна санкція, сума якої не повинна перевищувати 25 % донарахованого податку, а адміністративна відповідальність взагалі відмінена. Слід зазначити, що згідно зі ст. 11 Закону України “Про державну податкову службу в Україні” № 509 – XII від 04.12.90 р., передбачалось застосування до підприємств, установ, організацій і громадян фінансових санкцій у вигляді стягнення однократного розміру донарахованої за результатами перевірки суми податку або іншого платежу, а у разі повторного порушення протягом року – у двократному розмірі донарахованої за результатами перевірки суми податку, іншого платежу. Згідно з даною статтею на керівників та інших посадових осіб господарюючих суб'єктів адміністративні штрафи за такі порушення накладались у наступних розмірах – від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а за ті самі дії, вчинені особою, на яку протягом року було накладено адміністративне стягнення – від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Оскільки ставки основних податкових платежів на даний час не зменшені, на нашу думку, такий підхід до відповідальності платників за приховування доходів і ухилення від сплати податків сприяє втраті суб'єктами підприємницької діяльності правових орієнтирів, що заважає як розвитку виробництва, так і своєчасному внесенню податків до Державного бюджету.

На підставі вищевикладеного, можна стверджувати, що назріла настійна необхідність прийняття Податкового кодексу України, в якому повинна бути цілісна і логічно ув'язана концепція податкової політики держави на сучасному етапі соціально-економічного розвитку суспільства, основана на принципах загальності, соціальної справедливості, стимулювання підприємницької діяльності та носила б антикризовий і антиінфляційний характер.

Список літератури

1. Закон України “Про систему оподаткування” (зі змінами і доповненнями) від 25.06.91 № 1251-ХІІ.
2. Руцинский А.В., Сквородина Е.Н. Опыт налогообложения в различных странах: позитивные и негативные последствия используемых систем. / Тези міжнародної науково-практичної конференції “Проблеми вдосконалення податкової системи України”. – К.: ДПА України, 1996 р.
3. Україна на роздоріжжі: уроки з міжнародного досвіду економічних реформ / За ред. А. Зіденберга і Л. Хоффмана. – К.: Фенікс, 1998.

Мартиненко, В.П. Резерви впливу податкової політики держави на фінансові результати діяльності підприємств [Текст] / В.П. Мартиненко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць. – Суми : УАБС НБУ, 2002.- Т. 6.- С. 61-64.